

The aim of the article – is to analyze the group indicators of level-rated characteristics of general fitness level of pedagogical faculty students of Mukachevo state university. General fitness level of pedagogical faculty students of Mukachevo state university has been defined in the article due to the testing of overall physical condition. The analysis of group indicators concerning level-rated characteristics of students general fitness level in absolute and percentage values has been carried out, as well as possible causes of students physical fitness decrease of different ages have been identified. The results of the investigation. It has been pointed out by physical education and sport experts, that one of the main objectives of physical education is to improve students' physical fitness. To solve this and other important tasks of physical education a systematic pedagogical control is required. Its value resides in well-timed obtaining of urgent and full information about the student's level of motor abilities. It is possible to increase each student's management efficiency of physical education and build up the motor skills development process more rationally after having analyzed the marks received. Based on the results of the conducted tests and the identified problems in the development of students' physical fitness it should be pointed out, that most of them have an average level of physical fitness, and while analyzing these indicators, the attention must be paid to the age-related anatomical and physiological characteristics of students as well as to the other factors that affect them. The level of the proposed qualifying standards for testing corresponds to the data for age peculiarities of this age girls. Due to the decrease of the classes, the performance decrease has been observed, thus, taking into account the allotted time to discipline, self-organization exercises due to the selected system are necessary. Thus, the improving of the physical fitness of young people, and hence, the level of health, is possible, only if the systematic purposeful physical training with special training regimes that are of developmental character. These are not only academic and sectional classes in higher educational establishments, but, first of all, the performance of independent home-tasks etc. These classes could change the situation with health and physical fitness of young people for the better. Therefore it is necessary to improve teaching methods, to introduce new technologies in the educational process to minimize the number of classes contributed to the maximum health effect, aroused interest among students to self-improvement.

Key-words: physical education, physical fitness, assessment of students' achievements.

УДК [7:140.8]:373.015.31:78

Добош Сергій Юліович,
старший викладач,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МУЗИКИ НА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ШКОЛЯРІВ

У статті проаналізовано особливості формування світогляду учнів на уроках музичного мистецтва в загальноосвітній школі. Висвітлено його поетанність: від закладання основ світогляду в молодших класах до сформованого художнього світогляду в учнів старших класів. Розглянуто передумови та основні принципи, що забезпечують ефективність впливу засобів музичного мистецтва на формування світогляду особистості. Аргументовано конкретизацію основних причин, що гальмують процес виховання світогляду школярів засобами музичного мистецтва й мають соціально-економічний, загальнопедагогічний і організаційно-методичний характер.

Ключові слова: світогляд, художній світогляд, музичне мистецтво, музичне виховання.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації, переходу до постіндустріального суспільства вирішальною силою та одночасно основною стратегічною метою розвитку незалежної української держави є Людина як «ключовий показник і основний важіль сучасного прогресу», про що зазначено у Національній доктрині розвитку освіти ХХІ століття. Зміна акцентів з соціоцентричних на антропоцентричні у педагогічному процесі потребує ретельного аналізу можливостей естетично-виховного впливу музичного мистецтва, активізації творчого пошуку найкращих і найдоцільніших шляхів формування особистості.

На шляху до вирішення цієї проблеми особливу роль відіграють дисципліни гуманітарного спрямування, а серед них – музика. З одного боку, уроки музичного мистецтва приводять учнів до самих витоків національного буття, що зберігаються у народних піснях; з іншого боку, людина може не цікавитися художньою літературою та не зустрічатися зі справжніми творами образотворчого мистецтва, однак її повсякденне існування відбувається на фоні тієї чи іншої музики, а тому – свідомо чи несвідомо – зазнає її впливів. Все це й зумовлює актуальність проблеми вивчення впливу музики на світогляд школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теорії формування світогляду в процесі навчання і виховання зроблено такими сучасними вченими, як В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень (філософський аспект), Г. Балл, І. Бех, Г. Костюк, С. Максименко, В. Семиченко (психологічний аспект), М. Берулава, С. Бондаревська, І. Зимня, В. Зінченко, В. Лозова, М. Нікандров, С. Подмазін, Н. Тарасевич, І. Якиманська (загальнопедагогічний аспект);

Н. Гузій, С. Горбенко, Л. Масол, Н. Мозгальова, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова (музично-педагогічний аспект) та ін.

Мета статті - теоретичний аналіз особливостей впливу музичного мистецтва на формування світогляду учнів загальноосвітніх шкіл.

Результати дослідження. Проблема формування світогляду людини завжди перебувала у центрі уваги, починаючи з праць відомих мислителів Конфуція, Платона та ін.

Складність осмислення цієї категорії полягає у тому, що світогляд – не просто сума знань; світогляд передбачає активну цілісну установку, практичну діяльність, що вимагає оцінення оточуючого середовища та прагнення змінити його, керуючись інтеріоризованими цінностями. Роль музики у формуванні світогляду чи не найвиразніше окреслена Платоном у праці «Держава»: «найголовніше виховання якраз і полягає в музиці, вона ж найглибше проникає в душу і найсильніше її зворушує, а ритм і гармонія ведуть із собою благовидність, що сприяє і людині ставати благовидною, звичайно, якщо людину належно виховано» [6, с.89].

Сьогодні ці слова можуть сприйматися як навіть певне перебільшення, проте в них сформульовані основні засади виховання музикою. Музика навчає відчувати ритм та гармонію, тобто Красу як невід'ємну складову класичної тріади Краса-Добро-Істина. Людина, що навчилася сприймати прекрасне, побачить і гармонію математичної формули, і красу морального вчинку. Виходячи з цих загальних міркувань, перейдемо до розгляду теми детальніше.

У психолого-педагогічній літературі як необхідні передумови формування світогляду особистості вирізняють

наступні чотири принципи:

- принцип єдності національного і загальнонародського;
- принцип системності та відповідності до об'єктивної реальності;
- принцип гуманізації та толерантності;
- принцип співробітництва.

Проте специфікою музичного мистецтва є те, що воно формує конкретний вид світогляду, саме художній світогляд, з притаманними йому особливостями. За словами М. Федорової, «художній світогляд, як емоційно-образна форма духовно-практичного осягнення дійсності, виявляється через сукупність художньо-естетичних поглядів, переконань, уявлень та емоційно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва і відображеної у ньому навколишньої дійсності» [1, с.120].

В науковій літературі підкреслюється, що «у вирішенні питання формування світогляду засобами музичного мистецтва вирішальну роль відіграють загальні теорії музичного навчання та виховання, дослідження природи музики та психологічних законів її сприйняття» [5, с.348]. З цього приводу варто зазначити, що низка ключових термінів, які характеризують художній світогляд – лад, ритм, гармонія, мелодія – запозичені безпосередньо з теорії музики. Тобто, гармонійний світогляд традиційно вважається педагогічним ідеалом.

Серед загальних принципів формування світогляду слідують очевидні експлікації. Так, з принципу єдності національного і загальнонародського випливає методична потреба у співставленні національного музичного матеріалу з зарубіжним.

Порівняння українського і європейського контексту, українського і світового залишається важливим дидактичним прийомом у арсеналі викладача. Світогляд школярів формується на фундаментальних ідеях єдності людства та його культури, формується уявлення про діалог національних культур, що збагачує кожну з них.

Серед музичного матеріалу, що здатен викликати зацікавленість школярів, варто звернути увагу на вплив українського фольклору на становлення джазу – на жаль, ці факти ще й досі є малодослідженими. Так, в основі одного з найвідоміших джазових творів, арії Summertime з опери Джорджа Гершвіна «Поргі і Бесс», – українська колицька «Ой ходить сон коло вікон».

На думку М. Печенюк і М. Федорова, формуючи світогляд учня засобами музики, вчитель музичного мистецтва повинен враховувати наступні основні аспекти [5, с.350]:

- виховання особистісного ставлення до музики;
- врахування ціннісних орієнтацій учнів у музичному мистецтві;
- опори на життєвий та художній досвід учнів;
- орієнтації на духовний розвиток та художньо-естетичні потреби;
- єдності індивідуального та колективного впливу.

Варто підкреслити, що процес музичного навчання і виховання у загальноосвітній школі, окрім свого безпосереднього завдання – формування художнього світогляду, суттєво сприяє формуванню толерантності, найважливішої складової морального світогляду.

Виховання світогляду засобами музики повинно враховувати вікові особливості учнів. Так, в роботі з молодшими школярами доцільно обмежитися формуванням основ художнього світогляду, що у науковій літературі визначаються як «емоційно-образна форма духовно-практичного осягнення дійсності, яка виявляється через елементарні художньо-естетичні знання, погляди, уявлення та емоційно-оцінне ставлення до музичного мистецтва і віддзеркаленої у ньому навколишньої дійсності» [5, с.349].

Окреслюючи основні напрямки процесу впливу музичного мистецтва на формування світогляду школярів, необхідно акцентувати наступне:

1. В учнів формується єдність емоційного і свідомого (художнього образу і технічних засобів його втілення). Здобувши певні знання щодо структури та динаміки музичної форми, учень починає розуміти закони розвитку музичних образів, багатство музичної мови.

2. Відбувається активізація музично-творчої діяльності учнів. Слід зазначити, що нерідко музична діяльність школярів виникає спонтанно, поза будь-яких впливів з боку дорослих – саме так виникло чимало нині відомих українських та зарубіжних поп- та рок-гуртів. Шкільне керівництво може сприяти такій музичній творчості учнів, наприклад, надавши, приміщення для репетицій, бажано – мінімізувавши контроль та втручання у творчий процес. Проте, щодо вчителя, йдеться передусім про організацію позашкільної роботи – все ж таки творча робота вимагає певного рівня музичної обдарованості, а виставляти дитину з від природи нерозвинутим музичним слухом на посміховисько перед однокласниками неетично і цього слід запобігати під час уроків.

3. Встановлюється зв'язок музики із життям та формується творча свобода інтерпретації. Йдеться, насамперед, про те, що учень поступово навчається бачити у русі музичних образів спочатку віддзеркалення власного емоційного життя, потім – бурхливої динаміки суспільного життя, і, нарешті, буття як такого. Повертаючись до ідей Платона, музику можна назвати своєрідним камертоном, по якому людина налаштовує свій душевний лад та емоційний стрій.

4. Домінує естетична спрямованість навчально-виховного процесу. Саме поняття «художній світогляд» передбачає Красу як сутність художнього Всесвіту. Значення регулятивної ідеї Краси виходить далеко за межі власне естетики, адже ми говоримо і про соціальну гармонію, і про суспільний лад. Це й визначає важливість і необхідність музичного виховання, яке декому уявляється пустою розвагою і даремним витрачанням часу школярів.

Причини, що гальмують процес виховання світогляду школярів засобами музичного мистецтва, мають соціально-економічний, загальнопедагогічний і організаційно-методичний характер. Це, по-перше, неповна визначеність мети, цінностей, ідеалів, прикладів і зразків у музично-виховній роботі; недостатня етнізація і формалізм у змісті, формах і видах музично-виховної діяльності, особливо позаурочної; по-друге, недосконалість навчальних планів і програм, відсутність підручників нового покоління, неврахування специфіки культурно-мистецьких традицій, а також недостатня навчально-матеріальна база, як традиційних загальноосвітніх шкіл, так і освітньо-виховних закладів нового типу.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Таким чином, з урахуванням соціокультурних вимог сьогодення процес музичного навчання і виховання повинен мати гуманістичне, особистісно-орієнтоване спрямування, внаслідок чого знання, уміння й навички перетворюються із мети навчання в засоби розвитку пізнавальних і особистісних якостей учнів. Школяр не може засвоїти музичний навчальний матеріал, який не відповідає потребі в його вивченні й не вимагає розумового напруження в навчанні, не вимагає емоційних переживань. Тому все більшого значення набуває орієнтація навчання на різнобічний розвиток учнів. Підвищення загальноосвітнього рівня, забезпечення учнів глибокими знаннями й практичними вміннями повинні базуватися на ґрунті активізації музично-творчої навчально-пізнавальної діяльності, що сприятиме формуванню світогляду учнів.

Список використаних джерел

1. Актуальні питання естетичного виховання молоді засобами музики. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. – 200 с.

2. Власенко О. Роль музики у формуванні духовності особистості / О. Власенко // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2008. – №5. – С. 224–30.
3. Збірка матеріалів науково-практичної конференції вчителів художньо-естетичного циклу, трудового навчання «Художньо-естетичне виховання як засіб формування особистості школяра» // Гуляйполе. – 2014. – 70 с.
4. Картава Ю. Виховний вплив музичного мистецтва на формування особистості дитини / Ю. Картава // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – №3. – С. 274 – 281.
5. Печенюк М. Методичні аспекти формування основ художнього світогляду учнів у процесі вокально-хорової діяльності / М. Печенюк, М. Федорова // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2011. – Вип.8. – С. 347–352.
6. Платон. Держава. – К.: Основа, 2000. – 355 с.
7. Цуранова О. Вплив рок-музики на формування особистості підлітків у музично-освітньому процесі / О. Цуранова, О. Халеева // Теорія і практика сучасної психології. – 2016. – №2. – С. 51–55.

В статті проаналізовані особливості формування мировоззрення учасників засобами музичного мистецтва на уроках музики в загальноосвітній школі. Освітлені етапи: від розвитку основ мировоззрення в молодших класах до певної сформованості художественного мировоззрення у учасників старших класів. Розглянуті передумови та основні принципи, що забезпечують ефективність впливу засобів музичного мистецтва на формування мировоззрення людини. Аргументовано конкретизація основних причин, що затримують процес виховання мировоззрення школярів засобами музичного мистецтва, які мають соціально-економічний, загальнопедагогічний та організаційно-методичний характер.

Ключові слова: мировоззрення, художественне мировоззрення, музичне мистецтво, музичне виховання.

The article analyzes the peculiarities of the students' outlook formation by means of musical art at music lessons in the general education school. Stages are illuminated: from the development of the foundations of the world outlook in the junior classes to the definite formation of artistic outlook among the pupils of the upper classes. The prerequisites and the main principles that ensure the effectiveness of the means of musical art on the formation of the worldview of the individual are considered. The peculiarity of the artistic worldview is the combination of emotions with values in it, on the basis of which the comprehension and assimilation of the surrounding world takes place. In its basis is the value-tinged idea of Beauty. Teaching the children the perception of the true beauty the teacher has to compete with the aggressive media, promoting low-quality music, often confronting the preferences of pupils. As a solution of the conflict, the article proposes a position of tolerance. In work the basic stages of formation of an artistic outlook are traced. At the stage of laying the foundations of the artistic worldview, the emotional-imaginative perception of musical material dominates. Further, in the process of accumulating knowledge, an integral artistic worldview is formed, with the synthesis of emotional and intellectual principles. The meaning of musical education is considered as teaching children to see beauty, that is rhythm and harmony in the phenomena of the surrounding world, this skill has important socio-political explications. As the basic material of the formation of the foundations of the artistic worldview, in accordance with the national pedagogical tradition, it is proposed to use Ukrainian folk songs. The article outlines the prospects for further research on the issue of the use of nonclassical music in the school course, which has not been sufficiently studied in the literature. In the work it is noted that the negative influence of the mass media in the aspect of advertising low-quality music can not be leveled by the efforts of school but requires the attention and efforts of the state and society. The specifics of the main reasons hindering the process of educating the world outlook of schoolchildren through the means of musical art, which have socio-economic, general pedagogical and organizational-methodological character, are argued.

Key words: world outlook, artistic worldview, musical art, musical education.

УДК 378.014

Гальма Федорівна,
кандидат політичних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦЯ

У статті визначено механізм процесу політичної соціалізації, розглянуто питання формування і виховання політичної культури, ціннісних орієнтацій школярів, досліджено особливості гуманістичних орієнтацій і політичної культури, а також ціннісних орієнтацій школярів.

Ключові слова: політична культура, патріотизм, ціннісні орієнтації, гуманістичні цінності.

Постановка проблеми. Політична культура сучасної молоді повинна сприяти усвідомленню загальноісторичної відповідальності українців як нації, вихованню їх в дусі патріотизму, формуванню індивідуальної свідомості. Особлива увага звертається на формування політичної культури молоді в контексті вирішення питань, пов'язаних з усвідомленням змісту національної ідеї, заснованої на інтелектуальному, духовному, політичному, морально-етичному, соціально-психологічному феномену народного буття, що може бути реалізована в умовах вищої школи.

Сучасна система вищої освіти має забезпечити фахову підготовку майбутнього вчителя з високим рівнем політичної культури, професійної компетентності, творчого потенціалу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про різні аспекти компетентнісного підходу в системі вищої освіти у контексті гуманізації

особистості. Питання формування політичної культури і компетентнісного підходу знайшли відображення в працях В. Андрущенка, М. Бойко, Н. Косарева, Л. Крицької, А. Білоуса; І. Єрмакова, О. Пометун, В. Серіков, Л. Сохань, О. Сухомлинської, І. Тараненка, Л. Хоружої та ін. Поняття і формування громадянської компетентності учнів проаналізовано в працях Р. Даля, О. Пометун, Е. Слабунової.

Мета статті – розкрити забезпечення процесу формування і розвитку високої духовної особистості, в якій органічно поєднуються високі моральні цінності, патріотизм, самоактивність, почуття обов'язку й відповідальності перед суспільством і Батьківщиною.

Результати дослідження. Суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в сучасній Україні, потребують модернізації системи освіти. Сучасна освіта потребує переосмислення та переформування світоглядних, науково-